

Jabkowski, Dawid; Stawicka, Ewa

Working Paper

Prospects for Turkey's accession to the EU

Institute of Economic Research Working Papers, No. 25/2016

Provided in Cooperation with:

Institute of Economic Research (IER), Toruń (Poland)

Suggested Citation: Jabkowski, Dawid; Stawicka, Ewa (2016) : Prospects for Turkey's accession to the EU, Institute of Economic Research Working Papers, No. 25/2016, Institute of Economic Research (IER), Toruń

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/219808>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

<https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

Institute of Economic Research Working Papers

No. 25/2016

**Perspektywy przystąpienia Turcji do Unii
Europejskiej**

Dawid Jabkowski, Ewa Stawicka

The paper submitted to

**6th NATIONAL STUDENT SCIENTIFIC CONFERENCE
PROBLEMS OF GLOBAL ECONOMY**

April 15, 2016, Toruń, Poland

Toruń, Poland 2016

© Copyright: Creative Commons Attribution 3.0 License

Dawid Jabkowski, Ewa Stawicka
dawidjabkowski@wp.pl, ewastawicka13@wp.pl
Poznań University of Life Sciences

Perspektywy przystąpienia Turcji do Unii Europejskiej

Klasyfikacja JEL: *B22; F15; F50*

Słowa kluczowe: *regionalna integracja gospodarcza; Turcja; Unia Europejska, sytuacja makroekonomiczna; szanse i zagrożenia*

Abstrakt: Unia Europejska jest związkiem ekonomiczno-politycznym skupiającym obecnie 28 państw członkowskich. W skali europejskiej istotnym wydarzeniem prowadzącym do zmian uwarunkowań prowadzenia wymiany handlowej oraz sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru europejskiego może być akcesja Turcji do UE. Celem głównym artykułu było przedstawienie perspektyw przystąpienia Turcji do UE. Omówiona została geneza i ewolucja negocjacji akcesyjnych Turcji do UE, a ponadto zidentyfikowane zostały szanse i zagrożenia wynikające z potencjalnej akcesji Turcji do UE. Postawiony w artykule problem badawczy został rozwiązany na podstawie danych statystycznych pochodzących z Eurostat. Zastosowano metodę analizy deskryptywnej i porównawczej. Analizowano podstawowe mierniki sytuacji makroekonomicznej Turcji i UE przed oraz po potencjalnej akcesji Turcji do UE, takie jak: liczba ludności, PKB, PKB per capita, inflacja, bezrobocie i saldo bilansu handlowego.

Prospects for Turkey's accession to the EU

JEL Classification: *B22; F15; F50*

Keywords: *regional economic integration; Turkey; European Union; macroeconomic situation; benefits and dangers*

Abstract: The European Union is an economic and politician union that currently comprises 28 member states. Turkey's accession to the EU may be a key factor leading to changes in trade system and socio-economic situation of the EU. The purpose of this article is to present the prospects of Turkey's accession to the EU. It explores the genesis and evolution of Turkey's accession negotiations to the EU. Furthermore, it examines the benefits and risks of the potential accession of Turkey to the EU. The research problem formulated in this article has been solved on the basis of the statistical data from Eurostat. The method of analysis used in this work is both descriptive and comparative. We analyzed the basic indicators of the

macroeconomic situation of Turkey and the EU before and after the potential accession of Turkey to the EU, such as population, GDP, GDP per capita, inflation, unemployment and trade balance.

Wprowadzenie

Unia Europejska jest związkiem ekonomiczno-politycznym skupiającym obecnie 28 państw członkowskich. Od Traktatu z Maastricht przeprowadzono szereg zmian w funkcjonowaniu Unii Europejskiej (UE), jednak idea jej istnienia pozostaje od wielu lat niezmienna i głosi integrację państw w sferze ekonomicznej, politycznej oraz społecznej. W skali europejskiej istotnym wydarzeniem prowadzącym do zmian uwarunkowań prowadzenia wymiany handlowej oraz sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru europejskiego może być akcesja Turcji do UE. Celem głównym artykułu było przedstawienie perspektyw przystąpienia Turcji do UE (Europa.eu, 2016).

Położenie geograficzne Turcji

Państwo tureckie położone jest na dwóch kontynentach: Azji i Europy. Część azjatycka obejmuje najbardziej wysuniętą na zachód Azję Mniejszą i skupia 97% całkowitej powierzchni Turcji, natomiast niewielki skrawek Turcji stanowiący zaledwie 3% powierzchni ogółem kraju znajduje się w Europie. Od strony europejskiej Turcja graniczy z Grecją i Bułgarią, a od strony azjatyckiej z takimi krajami, jak: Syria, Irak, Iran, Azerbejdżan, Armenia i Gruzja. Azję i Europę dzieli Morze Czarne oraz cieśnina Bosfor i Dardanele. Ponadto, Turcja jest otoczona z trzech stron zbiornikiem wodnym: od północy jest to Morze Czarne, od południa Morze Śródziemne, a od zachodu Morze Egejskie i Morze Marmara (Wirtualna Turcja, 2015).

Proces akcesyjny Turcji

Turcja najdłużej ze wszystkich państw kandydujących ubiega się o członkostwo w UE. Kontakty ekonomiczne Turcji z UE zapoczątkowało przyznanie jej w 1963 roku statusu członka stowarzyszonego ówczesnej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Po blisko 25 latach funkcjonowania na takich zasadach, w 1987 roku państwo tureckie złożyło formalną aplikację

w sprawie przystąpienia do UE. Podczas szczytu luksemburskiego, który odbył się w 1997 roku zablokowano przyłączenie Turcji do UE. Przyczyną były najprawdopodobniej zamachy stanów, które nasilały się w tym czasie w państwie tureckim, a które UE odebrała za stan rzeczy zagrażający Europie. Dwa lata później, w 1999 roku na posiedzeniu Rady Europejskiej w Helsinkach, ponownie ogłoszono Turcję oficjalnym kandydatem do UE i unieważniono postanowienie z 1997 roku. Decyzja Rady Europejskiej przybliżyła Turcji członkostwo w UE i pozwoliła na rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych 3 października 2005 roku (Chojan, 2011, ss. 152–153).

Proces reformowania państwa tureckiego

Turcja, aby przystosować się do warunków panujących w krajach członkowskich UE, podjęła z własnej inicjatywy próbę reformowania państwa. Władze tureckie określiły, iż gruntowne reformy są Turcji potrzebne, nie tylko ze względu na członkostwo w UE, ale przede wszystkim z uwagi na dostrzeżenie potrzeby rozwoju kraju. Należy jednak podkreślić, że społeczeństwo tureckie sceptycznie podchodzi do członkostwa Turcji w UE, prawdopodobnie ze względu na obawę przed utratą narodowej i religijnej tożsamości. Głównym argumentem wykorzystywanym przeciwko przystąpieniu Turcji do UE było łamanie praw człowieka przez Turków, a także nie stosowanie się do obowiązującej w kraju demokracji. Jednym z warunków postawionych przez UE było zniesienie kary śmierci i stosowania tortur. Reformie, która polegała m.in. na złagodzeniu warunków i sposobów odbywania kar przez więźniów, poddano również system więziennictwa. Aby to umożliwić podjęto uchwałę o likwidacji sądów państwowych, w których nie przestrzegano podstawowych praw człowieka, a które były źródłem narastającej niesprawiedliwości. Rozpoczęto proces szkolenia sędziów i prokuratorów w utworzonej Akademii Sprawiedliwości, a także przyjęto przewodnictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nad sądami tureckimi. Przestrzeganie praw obywateli nie byłoby możliwe, gdyby nie uznano wyższości prawa międzynarodowego nad prawem krajowym Turcji. Oprócz przeprowadzonych reform w zakresie zharmonizowania przepisów prawa, wprowadzono również zmiany dotyczące m.in. zwiększenia swobody w zakresie wypowiedzi, zrzeszania się oraz roli i działalności mediów. Pozytywne zmiany zaobserwowano również w sektorze publicznym. Polegały one na udoskonaleniu funkcjonowania administracji i rządu oraz zwiększeniu roli parlamentu. Turcja znajduje się w islamskim kręgu kulturowym i dawniej tylko ta religia była uznawana za dopuszczalną; proces reformowania państwa objął także sferę wyznania

religijnego i doprowadził do wprowadzenia wolności religii obywateli. Ponadto, ograniczono rolę armii, która nadużywała swojej silnej pozycji w kraju i rozpoczęto stosowanie praktyk cywilno-wojskowych akceptowalnych w krajach Unii Europejskiej. Zniesiono także zakaz używania wyłącznie języka tureckiego w szkołach i mediach, co poprawiło system szkolnictwa. Wśród kobiet odnotowano wysoki odsetek analfabetyzmu wynoszący 20%, który dzięki procesowi reformowania państwa jest w znacznej części niwelowany poprzez uznanie równouprawnienia kobiet i dostępu do szkolnictwa dla wszystkich obywateli kraju. Rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych przez Turcję pozytywnie wpłynęło również na relacje z państwami sąsiadującymi, szczególnie od strony europejskiej, czyli z Grecją i Cyprzem. Niewątpliwie jest to kolejny argument przemawiający za wstąpieniem Turcji do UE. Przeprowadzany w Turcji od 2005 roku proces reformowania państwa uznano za imponujący. Od początku istnienia państwa tureckiego nigdy nie wprowadzono w Turcji w tak krótkim czasie tylu zmian (Jurkowska, 2012, ss. 38–40)

Turcja, wprowadzając szereg modyfikacji dotyczących różnych sfer życia w znacznym stopniu przystosowała swój kraj do warunków unijnych. Mimo tego, nadal jej członkostwo budzi wiele kontrowersji wśród państw członkowskich. Przystąpienie Turcji do UE wymaga spełnienia wielu kryteriów. Zgodnie z art. 237 Traktatu Rzymskiego państwo ubiegające się o członkostwo w UE powinno znajdować się w geograficznie definiowanej Europie. Rozpatrując zatem położenie geograficzne Turcji dostrzegamy, iż tylko 3% jej powierzchni ogólnej znajduje się w Europie, natomiast pozostała część leży w Azji. Większą część ludności tureckiej stanowią muzułmanie, zaś Europa usytuowana jest w chrześcijańskim kręgu kulturowym, co mogłoby przyczynić się do powstania licznych konfliktów na tle religijnym. Europa skupia głównie kraje rozwinięte bądź rozwijające się, natomiast warunki społeczno-ekonomiczne w Turcji znajdują się znacznie poniżej średniej europejskiej, co potwierdza poziom PKB per capita i przeludnienie kraju. Obecnie zarzuca się również Turcji nieprzestrzeganie międzynarodowych praw człowieka w niektórych sferach społecznych oraz niepełne podporządkowanie się ustrojowi demokratycznemu (Jurkowska, 2012, ss. 40–45).

Makroekonomiczne uwarunkowania akcesji Turcji do UE

W tabeli 1 przedstawiono podstawowe (2015 r.) wskaźniki makroekonomiczne Turcji i UE, tj. liczbę ludności, PKB, PKB per capita, inflację, bezrobocie saldo bilansu handlowego i przyrost naturalny. W ostatniej kolumnie wykonano symulację zmian liczby ludności i PKB UE wskutek akcesji Turcji.

Tabela 1. Makroekonomiczne uwarunkowania akcesji Turcji do UE

Wyszczególnienie	Turcja	UE	UE (po akcesji)
Ludność (w mln)	78	505	583
PKB (w mld \$)	1 570	18 500	20 070
PKB per capita (\$)	20 128	36 637	34 425
Inflacja (%)	7,7	0,6	x
Bezrobocie (%)	10,0	9,7	x
Bilans handlowy (mld \$)	-63,3	71,2	x
Przyrost naturalny (‰)	12,5	1,5	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (Eurostat, 2016; WTO, 2016).

Liczba ludności w Turcji wynosi niespełna 80 mln osób, natomiast w całej UE jest to 505 mln osób. Pamiętając, że potencjał ludnościowy UE tworzy 28 państw członkowskich, można stwierdzić, że Turcja pod względem liczby mieszkańców jest bardzo dużym krajem.

Produkt krajowy brutto (PKB) jest miarą wielkości gospodarczej obszaru, na którym został wytworzony. Można również powiedzieć, że jest wskaźnikiem efektywności pracy społeczeństwa. PKB wytworzone w Turcji wynosi około 1 500 mld \$, natomiast w UE jest to ponad 12-krotnie większa wartość 18 500 mld \$. Bardziej obiektywną miarą wzrostu gospodarczego niż PKB ogółem jest jednak PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W Turcji produkt krajowy brutto na jedną osobę wynosi około 20 tys. \$ i w porównaniu z UE (36,5 tys. \$) jest prawie dwukrotnie niższy. Oznacza to, że gospodarka turecka jest znacznie słabiej rozwinięta niż kraje UE. Po części taki stan rzeczy jest naturalny, ponieważ integracja gospodarcza przyspiesza rozwój regionalny. Dodatkowo można zwrócić uwagę, że pracujący w rolnictwie Turcji to około 30% ogółu aktywnych zawodowo¹, co obniża PKB oraz spowalnia rozwój gospodarczy. Zakładając, że akcesja Turcji do UE doszłaby do skutku w 2015 roku, liczba ludności w UE zwiększyłaby się do około 580 mln osób, a wartość PKB wzrosłaby z 18 500 mld \$ (28 państw)

¹ Dla porównania, w UE pracujący w rolnictwie stanowią 4,5% aktywnych ekonomicznie (Eurostat, 2016).

do 20 070 mld \$ (28 państw plus Turcja). W konsekwencji wartość PKB przypadająca na jednego mieszkańca zmniejszyłaby o około 2 000 \$.

Kolejnym miernikiem sytuacji makroekonomicznej jest inflacja, opisująca proces wzrostu poziomu cen w gospodarce. W Turcji można odnotować wahania inflacji między pełzającą, a krocząca (umiarkowaną). Poziom inflacji w tym kraju nie przekracza kilku procent w skali roku i nie powoduje większych zakłóceń procesów gospodarczych, natomiast w UE jest na praktycznie nieodczuwalnym poziomie około 1%.

Ważnym wskaźnikiem stanu gospodarki jest bezrobocie. W obu badanych regionach jego poziom wynosi około 10% i biorąc pod uwagę fakt, że w każdej rozwijającej się gospodarce występuje bezrobocie frykcyjne i strukturalne, można go uznać za optymalny.

Turcja w 2010 roku zmagala się z problemem dużego długu publicznego, co negatywnie wpływało na postrzeganie jej przez partnerów handlowych. Wygenerowany w tym kraju w 2015 roku deficyt bilansu handlowego wyniósł 63,3 mld \$. W tym samym roku w UE saldo bilansu handlowego było dodatnie i wynosiło 71,2 mld \$. Wynik ten w dużej mierze uzależniony był od relacji handlowych z krajami trzecimi, bowiem w handlu wewnątrzspółnotowym notowana jest zwykle niewielka nadwyżka handlowa. Wartości bezwzględne wyniku bilansu handlowego Turcji i UE są niewielkie i porównywalne, przy czym Turcja importuje więcej towarów niż eksportuje, a UE jest eksporterem netto. Interesującą charakterystyką badanych państw jest przyrost naturalny (różnica pomiędzy urodzeniami żywymi, a zgonami). W Turcji kształtuje się on w granicach 12,5%, co znacznie odbiega od norm europejskich, bowiem w UE wynosi on średnio około 1,5%. Wartość dodatnia wskaźnika gwarantuje zastępowalność pokoleniową, w Turcji na bardzo wysokim poziomie.

Szanse i zagrożenia akcesji Turcji do UE – wybrane zagadnienia

Akcesja Turcji do UE stwarza całej wspólnotie państw szereg szans o charakterze politycznym, ekonomicznym i społecznym. Do najistotniejszych należą następujące:

- Powiększenie rynku zbytu towarów i usług. Państwa UE będą miały możliwość lokowania swoich produktów na dużym, liczącym 80 mln osób rynku tureckim;
- Powiększenie rynku zbytu towarów i usług. Państwa UE będą miały możliwość lokowania swoich produktów na dużym, liczącym 80 mln osób rynku tureckim;

- Pełnienie roli swoistego pośrednika między Wschodem a Zachodem. Jak już wspomniano, większość terytorium Turcji leży w Azji Mniejszej i jest to położenie strategiczne. Lokalizacja nowego kraju członkowskiego może pozytywnie wpływać nie tylko na relacje Europy z Azją, ale też z Afryką. Ożywieniu mogą ulec również stosunki gospodarcze z Arabią Saudyjską;
 - Wsparcie potencjału wojskowego Turcji dla UE, które może się okazać buforem bezpieczeństwa dla Wspólnoty. Według nieoficjalnych danych, potencjał wojskowy Turcji jest drugim co do wielkości w strukturach NATO, zaraz po Stanach Zjednoczonych. Natomiast według rankingu *Global Firepower*, w którym zestawiono potencjały militarne 100 największych państw, Turcja plasuje się na 8 miejscu. Ranking ten bierze pod uwagę potęgę sił zbrojnych oraz zdolność do prowadzenia działań wojennych. Turcja jako członek NATO jest zaangażowana w międzynarodowe operacje pokojowe, np. w Kosowie, czy Bośni i Hercegowinie. Dodatkowo brała udział w unijnej misji wojskowej na terenie Macedonii;
 - Zahamowanie lub przynajmniej ograniczenie konfliktów politycznych na terenie sąsiadujących państw. Republika Turecka graniczy z państwami, gdzie nieustannie wybuchają nowe konflikty polityczne. Przykładem mogą być: niedawna wojna w Gruzji, Iraku, Azerbejdżanie, Iranie, a ostatnio w Syrii. Region Bliskiego Wschodu jest jednym z najbardziej konfliktowych regionów na świecie;
 - Napływ młodej wykwalifikowanej siły roboczej. W Turcji jedna czwarta mieszkańców jest w wieku do 18 roku życia. Średnia wieku wynosi tam natomiast około 30 lat, w porównaniu z 40 w UE. Dodatkowym atutem mieszkańców Turcji jest relatywnie wysoki poziom wykształcenia. Według nieoficjalnych statystyk, poziom analfabetyzmu i analfabetyzmu częściowego wynosi w Turcji około 8% w stosunku do 15% w UE;
 - Dostęp do licznych w Turcji zasobów naturalnych, m.in. węgla, rud żelaza, miedzi i złota, a także ropy naftowej, co pozwoliłoby Turcji stać się kluczowym dostawcą energii do Europy, a jednocześnie stworzyłoby możliwość uniezależnienia się w tym zakresie od Rosji. Przez budowę rurociągu Baku-Tbilisi-Ceyhan, przesyłającego gaz i ropę z obszaru Morza Kaspijskiego, Turcja mogłaby osiągnąć pozycję ważnego państwa tranzytowego. Konsekwencją takiego stanu rzeczy byłby wzrost bezpieczeństwa dostaw energii dla całej Europy. Przyjęcie Turcji do UE ułatwiłoby również dostęp do bogactw naturalnych w Azji Środkowej.
- Poza licznymi szansami, z akcesją Turcji do UE wiążą się liczne obawy, począwszy od ekonomicznych i politycznych po społeczne. Wśród najważniejszych można wymienić m.in.:

- Zagrożenie terrorystyczne. Mieszkańcy Turcji w 99% są wyznania muzułmańskiego, a chrześcijanie, z powodu przeszłych prześladowań, a także z uwagi na fanatyzm religijny części muzułman, skutkujący nawet gotowością oddania życia za wiarę, czują przed nimi lęk. Ostatnie, powodowane przez muzułman, ataki terrorystyczne w Paryżu, Brukseli, czy Ankarze wzmagają jeszcze obawę o zwiększenie częstotliwości przejawów terroryzmu w UE;
- Destabilizacja polityczno-gospodarcza UE. Po akcesji Turcja byłaby drugim pod względem liczby ludności i największym terytorialnie państwem UE, ale charakteryzującym się niższym poziomem rozwoju gospodarczego. W efekcie zmniejszyłby się notowany w całej UE poziom PKB per capita, a wyżej rozwinięte kraje UE ponosiłyby większe obciążenia finansowe. Ponadto, mógłby się zrodzić niepokój o sprawne funkcjonowanie i równowagę w instytucjach unijnych. Turcja byłaby bowiem państwem odgrywającym znaczącą rolę w procesach decyzyjnych UE. Ponieważ o sile głosu świadczy potencjał ludnościowy danego państwa, na przykład w Parlamencie Europejskim Turcja wraz z Niemcami posiadałyby podobną liczbę miejsc;
- Odmienność tradycji, kultury i religii. Potencjalnym zagrożeniem wynikającym z akcesji Turcji do UE jest fakt przejścia władzy w Turcji przez muzułmańskich fundamentalistów, którzy uznają prymat religii nad życie świeckie. Dążą oni do utworzenia państwa islamskiego opartego na Koranie;
- Przeniesienie praktyk ludobójstwa lub łamania praw kobiet na całą UE. Ludność turecka, która nie przestrzega praw kobiet, zmuszając je do wczesnego zawierania związków małżeńskich, ogranicza im dostęp do edukacji. To tylko jedno z nielicznych metod dyskryminacji ze względu na płeć. Często także tureckie kobiety, za namową płci przeciwnej, były zmuszane do popełniania samobójstw. Proceder ten nazywano „honorową zbrodnią”. Dodatkową kwestią jest ludobójstwo w Turcji. Według nieoficjalnych informacji, w 1915 roku lokalna władza turecka w znacznej mierze przyczyniła się do rzezi 1,5 mln Ormian.

Zakończenie

Akcesja Turcji do Unii Europejskiej niesie ze sobą wiele trudności i obaw, ale z drugiej strony jest swoistą szansą dla integrujących się państw. Szczególną obawą wśród ludności UE jest odmienna kultura, religia i poglądy mieszkańców Turcji oraz zagrożenie terroryzmem. Państwa

członkowskie UE nie spotykały się dotąd z takimi przejawami agresji jak obecnie. Z drugiej strony, islam praktykuje obecnie kilkanaście milionów Europejczyków. Najwięcej, bo aż około 8-10 mln żyje we Francji i nikt z tego powodu nie podważa członkostwa Francji w UE. Kontrowersje budzi również łamanie praw człowieka i brak przestrzegania demokracji w Turcji. Biorąc jednak pod uwagę szereg reform wprowadzonych w Turcji w ostatnich latach, można oczekiwać ograniczenia niekorzystnej sytuacji mieszkańców w tym kraju. Dużą szansą może być natomiast wykorzystanie potencjału wojskowego Turcji w celu zapewnienia pokoju w UE. Dodatkowym pozytywnym aspektem będzie przyjęcie w szeregi UE jednej z dwudziestu największych gospodarek świata. UE stałaby się wówczas jeszcze większym graczem gospodarczym na arenie światowej.

Jedną z najważniejszych obaw związanych z akcesją Turcji do UE jest obniżenie poziomu życia mieszkańców rozszerzonej UE. Co prawda pod wpływem współpracy UE z turecką gospodarką PKB ogółem po integracji zwiększy się, ale wobec wzrostu liczby mieszkańców UE PKB per capita w pierwszym okresie po akcesji może się zmniejszyć. Według projekcji Eurostat i *UN Population Division* liczba ludności Turcji w 2025 i 2050 roku wyniesie odpowiednio około 90 mln i 100 mln ludzi, natomiast w UE (bez Turcji) wynosić będzie odpowiednio około 520 mln i 510 mln ludzi. Zakładając, że PKB w rozszerzonej o Turcję UE przyrastałoby w kolejnych latach w takim tempie jak w 2015 roku (1,6%), w 2025 roku PKB na jednego mieszkańca UE oscylowałby w granicach 38 500 \$, a w 2050 roku mógłby wynieść około 57 000 \$. Taka projekcja wskazuje, że w dłuższej perspektywie PKB per capita może znacznie przewyższyć jego aktualny poziom. Gdyby przyjąć obawy związane z obniżeniem poziomu życia za argument przeciwko akcesji Turcji do UE, poddałoby to w wątpliwość istotę integracji gospodarczej i kolejnych rozszerzeń UE, w których często brały udział państwa o niższym poziomie rozwoju gospodarczego niż już będące jej członkami.

Podsumowując można uznać, że akcesja Turcji do UE nie jest możliwa w najbliższych kilku latach. Aczkolwiek w dłuższej perspektywie czasu, kiedy Turcja przeprowadzi szereg gruntowych reform społeczno-gospodarczych, kolejne rozszerzenie UE wydaje się prawdopodobne.

Literatura

- Chojan A. (2011), *Turcja w Unii Europejskiej - dialog czy zderzenie cywilizacji?*, [w:] „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, Nr 1-2.
Europa.eu (2016), <http://europa.eu> 22.04.2016).

Eurostat (2016), <http://ec.europa.eu/eurostat> (30.04.2016).

Jurkowska B. (2012), *Perspektywy przystąpienia Turcji do Unii Europejskiej: szanse i zagrożenia*, [w:] Woźniak M. (red.), *Nie tylko Śródziemnomorze: problemy polityczne i społeczne świata islamu*, Katedra Bliskiego Wschodu, Łódź 2012.

Wirtualna Turcja (2015), <http://www.wirtualnaturcja.pl> (22.04.2016).

WTO (2016), <https://www.wto.org> (30.04.2016).